

Familie: Amanietachtigen - Amanitaceae

Sporenpoeder wit. Plaatjes bijna vrij tot vrij. Vruchtlichaam jong volledig omsloten door een vlies, het algemeen omhulsel. Inwendig loopt een tweede vlies tussen hoedrand en steel, het partieel omhulsel. Het algemeen omhulsel kan bij volwassen vruchtlichamen verslijmen of laat resten na onder vorm van een beurs of gordels van vlokjes rond de steelvoet, of plakjes op de hoed. Het partieel omhulsel kan volledig verdwijnen, maar laat vaker een mouwvormige ring na. Sporen tweekernig, meestal glad, vaak amyloid. Trama bilateraal.

Geslacht: Amaniet - Amanita

Symbionten met loof- en naaldbomen. Het algemeen omhulsel verslijmt nooit, en laat een beurs of vlokjes rond de steelvoet, of plakjes op de hoed na. Het partieel omhulsel verdwijnt volledig of laat een ring na.

- 1a. Steel zonder ring. Hoedrand reeds jong gestreept. -> 2
1b. Steel met ring. Hoedrand reeds jong gestreept. -> 8
1c. Steel met ring. Hoedrand Net gestreept of bij oude exemplaren zeer kort gestreept. -> 11
2a. Hoed Net bleek- tot okergeel, zonder plakjes of met grijze plakjes. -> 3
2b. Hoed bleek- tot okergeel, soms met zalmroze tint in het midden, met witte plakjes. -> 8
3a. Beurs verbrokeld, onder vorm van vlokkige gordels op de steelvoet. -> 4
3b. Beurs duidelijk zakvormig. -> 5
4a. Onder Els. Hoed 3-6 cm Ø, grijs, met donekrgrijze tot rozebruine plakjes. Steel 5-10 cm, met grijze schubjes op witte ondergrond. ZZ.
Elzenamaniet; Amanita friabilis P.Karst
- 4b. Op kalkrijke bodem onder loofbomen. Hoed 10-15 cm Ø, bruin met donker midden en grote, grijze, melige plakjes. Steel 12-20 cm, met grijze of grijsbruine schubjes op blekere ondergrond. ZZ.
Prachtamaniet; Amanita ceciliae (Berk. & Broome) Bas
- In Zuid-Belgie komt op zure bodem onder Spar of loofbomen nog de
Brokkelzakamaniet; Amanita submembranacea (Bon) Groger
voor met een olijfbroene hoed zonder plakjes of met enkele grijze plakjes bij jonge exemplaren.
- 5a. Hoed uitgesproken grijs of wit. -> 6
5b. Hoed okerkleurig, olijfkleurig-oker, of oranjegeel tot oranjebruin. -> 6
6a. Hoed bleekgrijs, 3-10 cm Ø, met bult, kaal of zeer zelden met brede, grijze plakjes. Steel 8-12 cm, wit, vlokkig. Vaak bij Populier. MA.
Grijze slanke amaniet; Amanita vaginata (Bull.:Fr.) Lam.
- 6b. Hoed wit. Overigens zoals vorige. ZZ.
Witte slanke amaniet; Amanita vaginata var. alba (De Seynes) Gill.
- In Zuid-Belgie komt op neutrale of kalkrijke bodem ook nog de gelijkaardige
Zilvergrijze amaniet; Amanita mairei Foley
voor met zilvergrijze of okergrijze hoed zonder bult.
- 7a. Hoed warm geel- tot oranjebruin, 4-10 cm Ø, met butt. Steel 6-12 cm, jong wit, later meer okerkleurig. Beurs eerst wit, later bleekoranje. Op vochtige zure bodem, meestal onder Berk of Eik. ZA.
Roodbruine slanke amaniet; Amanita fulva (Schaeff.:Pers) Fr.
- Op dezelfde groeiplaats komt nog de
Saffraanamaniet; Amanita crocea (Quel) Singer
voor die zich onderscheidt door een saffraan- tot oranjegele hoed, Z.
- 7b. Hoed roomkleurig tot bleek okerkleurig, oud okergrijs, 8-15 cm Ø, met platte butt. Steel 7-20 cm, met zigzagvormige olijfgele gordels op bleke ondergrond. Beurs wit, binnenzijde grijs. Op kalkrijke bodem onder loofbomen. ZZ.
Bleke amaniet; Amanita lividopallescens (Gillet) Seyot
- In Zuid-Belgie komt op zure bodem onder Spar ook nog de
Verkleurende slanke amaniet; Amanita umbrinolutea (Secr.ex Gillet) Bataille
voor met geelbruine hoed met olijfkleurige tint en vliezige beurs met rosse vlekjes. Z.
- 8a. Hoed bleek- tot okergeel, soms met zalmroze tint in het midden. -> 9
8b. Hoed oranjegeel tot rood, of bruin. -> 10
9a. Hoed geel, zalmroze verkleurend vanuit het midden 4-10 cm, klokvormig met brede butt. Steel tot 12 cm, slank, wit, vlokkig, met een vergankelijk beurs die meestal herleid is tot enkele gordels. Onder Eik op zure bodem. ZZ.
Roze amaniet ♂; **Amanita eliae** Quel.
- 9b. Hoed effen geel, 4-7 cm Ø, zonder butt. Steel 6-10 cm, wit, met vliezige of vlokkige witte beurs. Op zure bodem, vaak onder Den. VZ.
Narcisamaniet ♂; **Amanita gemmata** (Fr.) Bertillon
- 10a. Hoed 5-10 cm Ø, bleekbruin tot kastanjebruin met melkwitte, kleine plakjes. Steel 6-10 cm, wit, met vliezige beurs waarboven vaak nog 1 of 2 gordels voorkomen. Onder loofbomen, zelden naaldbomen. MA.
Panteramaniet ♂; **Amanita pantherina** (DC.:Fr.) Krombh.
- 10b. Hoed 6-25 cm Ø, jong rood, later oranjegeel tot oranjegeel verblekend, met kleine, witte vlokkige plakjes. Steel 12-25 cm, wit, met een beurs die opbreekt in gordels. Op zure bodem onder Berk, Den, of zelden ook Beuk. ZA.
Vliegenzwam ♂; **Amanita muscaria** (L.:Fr.) Lam.
- De
Keizersamaniet; Amanita caesarea (Scop.:Fr.) Pers.
heeft een kale oranje hoed, gele plaatjes, en een gele steel met witte, zakvormige beurs. Deze mediterrane soort staat bekend als een van de lekkerste paddestoelen, maar komt helaas niet in Vlaanderen voor.
- 11a. Steelvoet zonder beurs, of met verbrokeld resten van een beurs. -> 12
11b. Steelvoet met een duidelijk afgelijnde vliezige beurs. -> 17
12a. Steelvoet met een halfbolronde gerande knol. -> 17
12b. Steelvoet gewoon verdikt of met een ei- of raapvormige, niet of vaag gerande knol. -> 13
13a. Hoed wit of bleekgrijs. Steelvoet met gordels van beursresten en ± wortelend. .. 14
13b. Hoed met andere kleur. Steelvoet met weinig of geen beursresten. .. 15
14a. Hoed 6-15 cm, met spitse, kegelvormige wratten. Plaatjes vaak met groene tint. Steel wit, 10-15 cm, wortelend. Op kalkrijke bodem tijdens de zomer onder loof- of naaldbomen. Z, in M-Belgie.
Stekelkopamaniet ♂; **Amanita solitaria** (Bull.:Fr.) Merat
- 14b. Hoed 8-20 cm Ø, wit, met rafelige rand en wrattige en vlokkige velumresten. Plaatjes wit. Steel 7-20 cm, wit, met raapvormige voet. Op

kalkrijke bodem tijdens de herfst in bossen. ZZ, in M-Belgie.

Franjeamaniet; *Amanita strobiliformis* (Paulet)Bertillon

- 15a. Vlees met onbeduidende geur, in de vraatsporen rood of ± bruin verkleurend. -> 16
15b. Vlees met geur naar rauwe aardappel, onveranderlijk wit. Hoed 6-15 cm Ø, grijsbruin tot sepiabruin, met witte, later grijze plakjes. Steel 8-20 cm, witachtig of bleekgrijs, vaak met bruine vlekjes. Op zure humusrijke bodem. A.

Grauwe amaniet; *Amanita excelsa* (Fr.:Fr.)Bertillon

De Grauwe amaniet is in Midden-Belgie bijna even algemeen als de Parelamaniet maar beduidend zeldzamer in de Kempen en de provincies West- en Oost-Vlaanderen.

- 16a. Vlees alleen bruin verkleurend in de steelvoet. Hoed 6-8 cm Ø, okergeel tot olijfbruin, metgrijs- tot okergele, wrattige plakjes. Steel 5-8 cm, wit, vlokkig. Ring en knol gezoomd met bruingele vlokken. In loofbos op kalkrijk bodem. ZZ, alleen in Midden Belgie.

Geelwrattige amaniet; *Amanita francheti* (Boud.)Fayod

- 16b. Vlees rood verkleurend. Hoed 5-12 cm Ø, vleeskleurig of licht okerbruin, soms bleek met rozerode vlekken of oud vaak ook purperbruin, met grijze of beige-grijze, wrattige plakjes. Plaatjes wit, oud met rode vlekjes. Steel 6-15 cm, wit tot vleeskleurig, met witte gestreepte ring. In loof- en naaldbos op alle bodemtypes. ZA.

Parelamaniet; *Amanita rubescens* Pers.:Fr.

De

Geelgeringde parelamaniet; *Amanita rubescens f. annulosulfurea* Gillet

heeft een zwavelgele ring, MA.

- 17a. Geur sterk naar rauwe aardappel. Steelvoet met een halfbolronde gerande knot. -> 18
17b. Geur Net naar rauwe aardappel. Steelvoet met een zakvormige beurs. -> 20
18a. Hoed wit of citroengeel. -> 19
18b. Hoed grijs- tot purperbruin, glanzend, 4-8 cm Ø. Steel 7-10 cm, onder de witte ring bleek lilagrijs. Vooral onder naaldbomen. VZ.

Porfieramaniet; *Amanita porphyria* Alb.& Schwein.:Fr.

- 19a. Hoed 4-10 cm Ø, citroengeel, met gele tot vuilbruine, brede plakken. Steel 6-12 cm, bleek citroengeel met witte, gestreepte ring. Op zure bodem in naald- en loofbos, in bijzonder in beukenbos. ZA.

Gele knolamaniet; *Amanita citrina var. citrina* (Schaeff.)Pers.

- 19b. Zoals vorige, maar volledig wit. A.

Witte knolamaniet; *Amanita citrina var. alba* (J.E.Gilb.)J.E.Gilb.

- 20a. Hoed geelgroen, olijfgroen, of wit. -> 21
20b. Hoed roodbruin tot donkerbruin, glanzend, met melkwitte plakjes, 10-15 cm Ø. Steel 6-10 cm, wit. In zuur loofbos (of bergnaaldwoud). ZZ.

Ongestreepte panteramaniet ♀; *Amanita pantherina var. abietinum* (J.E.Gilb.)Vesely

- 21a. Hoed wit. -> 22
21b. Hoed 6-15 cm Ø, geel- tot olijfgroen of zelden grijsgroen, straalsgewijs vezelig gestreept en glimmend. Steel 8-15 cm, onder de witte ring met groenige, vlokkige banden op witte ondergrond. Vooral onder Eik of Beuk. A.

Groene knolamaniet; *Amanita phalloides* (Fr. :Fr.)Link

- 22a. Hoed 6-15 cm Ø, gewelfd, droog. Steel 5-15 cm, recht, wit, niet vlokkig. Binnenzijde van de beurs met groene tint. Onder Eik of Beuk. ZZ.

Groene knolamaniet ♀; *Amanita phalloides* Lalba (Vitt.)Vesely

- 22b. Hoed 4-7 cm Ø, typisch kegel- tot klokvormig met brede bult, kleverig bij vocht, droog glad. Steel 8-15 cm, slank, vaak gekromd, wit, vlokkig, met vluchtige ring. Op vochtige plaatsen tussen mos in zure loofbossen. Het vlees kleurt geel in kaliumhydroxyde (KOH). ZZ.

Kleverige knolamaniet ♀; *Amanita virosa* (Fr.)Bertillon

De

Vroege knolamaniet; *Amanita verna* (Bull.)Pers.

komt voor tijdens de vroege zomer in loof-bossen op kalkrijke bodem en heeft een gewelfde hoed zonder bult, een zijdeachtig gladde steel, en vlees cat Net geel kleurt in KOH. Van witte vormen van de Groene knolamaniet onderscheidt de Vroege knolamaniet zich door de afwezigheid van een groene tint. ZZ.

Bron: Hans Vermeulen, *Paddenstoelen van Vlaanderen*